Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Scismata quot fuerunt

urn:nbn:de:bsz:31-300759

Visual Library

periculo ſciſmatis aut dãnationis/ nũc illi
nũc iſti/modis iſtis obedire. ꝛ nũc cũ iſtis
nũc cum alijs cõionẽ pſtare. Et h̃ totũ dici
tur ꝓpter pbabilẽ ignorãtiã iuris iſtius/ vel
illius ptis. ¶ Et ſuppoſito ꝙ ab initio ſciſ
matis forte tentanda fuiſſet alia via/ ad ſci
endũ ſi p excõicatiões/aut pdicationes/ vl̃
aliter/ oẽs ad vnã obedientiã trahi potuiſ/
ſent. Attamẽ cognito p experientiã/ ꝙ talia
nihil pficerent/ imo nocuerũt/ ꝙ de die in
diẽ maior inuolutio ſequit̃/ videt̃ faciendũ
vt dictũ eſt. ¶ Secuundũ documẽtũ ꝙ in
ter oẽs eiuſdẽ obediẽtie/ expedit adherere
ſententijs latis a ſuo ſupiore credito/ alioqn
non eẽt vinculũ caritatis. ¶ Tertiũ docu
mentũ eſt de caſib' reſeruatis pape/ de diſ/
penſatõnib'/ ꝛ alijs in foro conſcientie/ vel
publico/ pñt hoies ẜm credulitatẽ ſue ptis
ꝛ ſeipſos q̃etare p facto tenendo id qd̃ eoꝝ
ſupior credit' fecerit. Neutrales aũt videt̃
habere ſufficientẽ recurſum ad ordinarios
apud q̃s ẜm eoꝝ opinionẽ cõiter loq̃ndo/
eſt ptãs deuoluta. ꝟ. Fac pacẽ xp̃e de q̃ tra/
ctatul' iſte Diſputat atq̧ pia mediatrix eſto
maria. Paſtor ꝛ ecclie de' en grex nẽ balat
ad te. Ergo ci tui/ nẽ miſerere ſui ¶. Finit.

Tractatuſ qui aſcri
bit̃ Johi de Berſonno. Qualis fuerit ſtat'
ecclie in veteri/ ꝛ nouo teſtamẽto. ꝛ q̃liter ec
cleſia fuerit erecta tpib' pdictiſ/ ꝛ q̃t ſciſma
ta/ ꝛ q̃t intruſiones fuerũt in eccl'a romana
ꝛ q̃liter in ſciſmatib' pteritꝭ fuerit actũ/ ẜm
veras chronicas.

Oſtq̧ ſupior ſtat' ꝛ effectus pre
ſentis ſciſmatis/ ac acta ꝛ agen/
da in vniuerſali ecclia/ ꝛ ſpẽalit̃
in roma/ ẜm veros ꝓphetas/ di/
geſta ꝛ notata ſunt. Pro pleniori noticia p
dictoꝝ acuit̃ ſtil'/ vt ẜm veras cronicas et
approbatas. ꝛ ſpecialiter antiſtitis noſtri
reuerendi archiepi Euſontini veriſſimi an
tiq̃tatũ relatoris/ ꝛ fris Ptholomei de luca
venerabilis croniſte/ ſtatus ꝛ acta pterita i
dicta ecclia lucidi' cognoſcant̃/ ꝛ ſciant̃ a le
ctoribus. Inuenim' eni ego/ Theoforus
ꝛ ſocius me' cariſſim' frater Euſebius/ in
predictis/ ꝛ alijs cronicis/ vt infra dr̃/ fideli
ter referendo q̃ Euſontinus ꝛ Ptholome'
geſta ꝛ acta romane eccleſie denotarunt/ a
natiuitate xp̃i vſq̧ ad annũ dñi. M.ccc.x/
vi. a quo tpe citra nullũ ſciſma fuit ĩn eccle/
ſia dei/ vſq̧ ad iſtud nouiſſimũ temp'. Pe/
tri de luna/ ꝛ angeli carorio. ¶ Ex quarum
cronicaꝝ lectione clare repim'/ ꝙ eccleſia
tam in veteri teſtamento/ q̧ in nouo/ exigẽ
tib' peccatis/ ꝛ malicia ſathane. multas tri
bulationes paſſa eſt. Tamen ab omni tri/
bulatione ipam ſemp deus liberauit/ cũ ip
ſi hũiliter ꝛ cõtrito corde ad deũ ꝯuerſi ſũt
veniã petentes ꝛ maiorẽ quietẽ. Aliq̃ i no.
teſt. habuit eccleſia dei a deſtructione fride
rici impatoris ſecũdi/ vſq̧ ad tpa bone me
morie dñi Greg. pape. xi. q̃ quies ꝛ abun/
dantia diuitiaꝝ/ reduxerunt eccleſiã in pec
cata/ ꝛ vitia/ ꝓpter que eccleſia patitur pre/
ſens ſciſma/ ꝛ multa diſcrimina/ ꝛ maiora
patiet̃. ¶ In veteri aũt teſtamẽto ecclia mł
tas tribulationes paſſa eſt. Primo decem
plagas dũ fuit in terra egypti. Item in tpe
habite poſſeſſiõis terre pmiſſiõis/ vſq̧ ad
templi edificationẽ. xi. pſecutiões paſſa eſt
eccleſia. Item poſt templi edificationẽ ſu/
ſcitauit duriſſimã iacturam ꝛ ſciſma/ qd̃ fu
it int̃ roboaz ꝛ ieroboã. Itez ſuſcitauit trãſ
migrationẽ totius ſacerdotij/ ꝛ deſtructio/
nem tẽpli in babiloniã per patrẽ nabucho
donoſor. Item paſſa eſt tpe nabuchodo/
noſor/ quo tempe multi fuerũt pſeudo pon
tifices maximi/ ꝛ ſciſmata/ clerus magnam
pſecutionẽ paſſus/ ꝛ fuit vltima in veteri te
ſtamento. Cui pſecutioni preſens/ ꝛ perſe
cutio Friderici tertij/ ꝛ magni vltimi anti/
chriſti futuri/ ſimiles erunt ſcd̃m abbatem
ioachim libro de vltimis tribulationibus
¶ In nouo autem teſtamento eccleſia eti/
am varias ꝛ diuerſas perſecutiones paſſa
eſt/ exigentibus peccatꝭ/ ꝛ opere nature hu/
mane hoſtis. ¶ In primitiua enim eccle/
ſia ſummi pontifices apoſtoli/ prelati/ ꝛ ali
us clerus/ opprobria damna ꝛ iniurias et
mortis diuerſa martyria paſſi ſunt. ¶ Itẽ
ceſſantibus martyrijs/ ꝛ creſcente dicta ec/
cleſia/ a conſtantino magno/ ꝛ ab alijs pri/
cipibus/ a populo chriſtiano/ inceperunt
hereſes menandri/ primi heretici Arrij/ et
aliorum hereticoꝝ/ maxima ſcandala ge
nerantes in eccleſia dei. ¶ Poſtq̧ autem
in eccleſia multiplicata ſunt dominia in tẽ
poralibus ꝛ ſpiritualibus/ inceperunt in/
truſiones ꝛ ſciſmata in romana eccleſia/ p/
pter que dominia ꝛ poteſtates/ continue
fuerunt odia ꝛ rancores/ inter ſummos põ
tifices/ imperatores romanos/ ꝛ dominos
temporales. Que ſciſmata fuerunt viginti
cum preſenti ꝛ intruſiones q̃dragintaunũ

Quoꝝ primū ſciſma incepit anno natiui/
tatis dñi.ccliiij.inter primū Corneliū
⁊ Nouacianū.¶ Secundū ſciſma fuit an
no.ccc.liiij.inter liberiū ⁊ felicē.¶ Tertiū
anno.ccc.lxxiiij.int̃ Damaſum p̄mū ⁊ Ur
ſinū.¶ Quartum ſciſma fuit anno.ccc.xx/
xvij.inter Bonifacium primum ⁊ Eulali/
um preſbyterum. Quintum anno dñi
xvi.inter Simachū primū ⁊ Laurentiū
¶ Sextū anno do.ccxxiij.inter Bonifa/
ciū ⁊ Dioſcoꝝ.¶ Septimū dcclij.inter
Stephanū tertiū ſanctū viꝝ ⁊ Cōſtanti
nū.ij.qđ ſciſma ſi bñ videat̃ q̃ſi p oia ſimĺe
eſt inſtāti ſciſmati ⁊ pl⁹ aſſiĺat̃ p̄nti ſciſmati
q̃ȝ alia p̃terita.¶ Octauū ſciſma fuit anno
dcccxlviij.int̃ Eugeniū ſcđm ⁊ Siſimum
Nonū fuit dcccxxx.int̃ Leonē q̄ntū ⁊ xpo
foꝝ pbr̃m. Decimū fuit āno dcccclxij.int̃
Johē ſcđm nobilē romanū ⁊ Leonē octa
uū.xi.fuit dcccclxiiij.int̃ Gregoriū q̄ntum
⁊ Johem epm placētinū.xij.dcccxcix.in/
ter Bn̄dictū nonū ⁊ leonē p̄dictū.xiij.M
xxvi.tp̄e benedicti octaui.q̄ a romanis eij
cit̃ ⁊ alius intrudit̃ poſtea Bn̄dictus reſti/
tuit̃.xiiij.ſciſma fuit āno.Mliij.tp̄e Bn̄di/
cti q̄ cum iā ſediſſet multis ānis aliq̄ȝ ſūt
electi expulſo Benedicto.xv.fuit.Mlxvi
ij.int̃ Alexādꝝ ſcđm ⁊ Codullū epm p̄mē
ſem.Decimūſextū fuit.M.lxxv.int̃ Gre
goriū ⁊ epm p̄ment̃.xvij ſciſma fuit M.c.i
ter paſcalē.ij.⁊ tres p̄latos q̄ nomē ⁊ offm̄
occupauerūt fauore heretici imp̄atoris.xv
iij.fuit.M.c.xi.inter gelaſiū ſcđm ⁊ bito/
dinū hiſpanū.xix.fuit M.c.xxxi.inter in/
nocentiū ſcđm ⁊ petrū leonis.xx.āno.M.
c.lix.inter Alexandꝝ tertiū ⁊ q̄tuoꝛ ſciſma
ticos.xxi.ſciſma fuit tp̄e Ludouici de ba/
uaria q̄ Ludouicus veniente ⁊ regnāte io/
hanne.xx.q̄ iohes aſſumpt⁹ fuit ad papa/
tum Anno dñi.Mcccxix.fecit fieri antipa
pam fratrem Petrū de carbario oꝛdis mi/
noꝛum a quo coronaȝ imperij recepit. Ta
men facta dictoꝛum antipape ⁊ antiimpa/
toris annullata ſunt infra annos.¶ Uice
ſimūſcundū ſciſma preſens eſt ⁊ melius co
loratū aliquo alio,ꝓberatū a ſpūſancto p
punitōe cleri ⁊ reformatōe ecc̃ie. Circa q̄ꝝ
itruſionē ſciſmatū ꝯfictōꝫ p̄ceſſū oꝛdina/
tionē ablationē ⁊ fineȝ ex floꝛe ſupꝛadicto
rum notū eſt.¶ Et pōt notari ſingulariter
q̄ oia ⁊ ſingula ſciſmata ⁊ intruſiones pre/
dicta ꝯficta fota ⁊ nutrita ſp fuerūt ope in/
genio ⁊ inuidia peſſimoꝝ ſacerdotū ⁊ cleri

dei.ſibi ſemp fauentib⁹ ⁊ auxiliantibus im
peratoꝛibus ⁊ populo romano excepto ka
rolo magno.⁊ tribus Ottonib⁹ primis de
ſaxonia qui eccleſiā multū afflictā ſemp ere
xerūt ¶ Itē notam⁹ q̄ in omni ſciſmate ſp
ille vicit ⁊ obtinuit qui habuit ius ſiue pri
mo ſiue ſecūdo elect⁹ fuiſſet. Et ſp antipa/
pis ⁊ ſeq̄cibus male ſucceſſit.¶ Itē in om
ni ſciſmate iſte papa viſus eſt habere ius ⁊
obtinuit q̄ elect⁹ fuit a maioꝛi parte electo/
rū ⁊ habentiū vocē in electionē papat⁹.¶
Itē notamus q̄ de cōuerſione magni Cō
ſtātini circa ⁊ poſtq̄ȝ roma ⁊ maxima ps fi/
dem chꝛiſti agnouit q̄ imperatoꝛes roma/
ni vel populus romanus.xxv.veros ſum/
mos pontifices expulerunt de roma ⁊ ipos
diuerſis penitētijs afflixerūt iniuſte.¶ Quo
rum ſummoꝛū pontificū nomina ſunt hec
Julius p̄mus ſimachus. Siluerius p̄m⁹
Uigilius p̄mus. Martinus p̄mus. Leo
tertius. Eugenius ſcđs. Johes octauus.
Leo q̄ntus vel ſextus. Johes decim⁹. Be
nedictus octau⁹. Johes decimuſquartus.
Johes decimuſſextus. Gregoꝛius q̄ntus.
Bn̄dictus nonus. Gregoꝛius ſeptimus.
Uictoꝛ tertius. Paſcalis ſcđs. Alexander
tertius. Bonifacius ſextus.¶ Item nota/
tum fuit q̄ reges frācie qui p tempoꝛe fue/
runt nunq̄ȝ in aliquo dictoꝛū ſciſmatū ad/
heſerunt ſciſmatico ſed ſemper veris ponti
ficibus.imo qđ plus eſt reges francie octo
ſummos pontifices de ſede expulſos po/
ſuerunt ⁊ reduxerunt in romam in ſedem p
priam/quoꝛum ſummoꝝ pontificum ſunt
hec nomina. Uigilius vel Eugeni⁹ Leo
Zacharias. Stephanuſ. Calixtus. Inno
centius. Alexander tertius ⁊ Paſchalis
Item ſingulariter notatum eſt q̄ quando/
cunq̄ȝ eccleſia in ſciſmate vel alio modo va
cillauit ſemper eccleſia erecta fuit per aliq̄s
pꝛincipes ſeculares vt per karoluȝ magnū
Ottones de ſaxonia. Reges francie cōmu
ne piſis ſeu Piſanos ⁊ diuerſos alios. Nū
q̄ȝ enim eccleſia ꝯlapſa vel vacillans ſuis
operibus vel viribus ſe erexit.¶ Item
ſingulariter eſt notatum q̄ nūq̄ȝ in ſciſma/
te per eccleſiam conciliūm generale fuit vo
catum. Sed illi qui fuerunt in ſciſmatib⁹
veri pontifices vocauerunt concilia parti
cularia in diuerſis locis pꝛout videbatur
ſibi expedire ¶ Tamen non reperio aliqđ
ſciſma ſine concilio aliquo fuiſſe ablatum
Item reperio q̄ tempoꝛe Gregoꝛij ſexti et

Clementis .ij. quo tempe erat ſciſma in ec-
cleſia qñ Henric⁹ īpator ↄuocauit ⁊ ↄgre-
gauit ↄciliū generale nō vocatis papa nec
cardinalibꝫ q̄ erāt diſcordes. Et qḋ ibi or-
dinatū fuit valuit ⁊ ſ̄uatū fuit in eccl'a non
obſtāte abſentia pape ⁊ cardinaliū. Itez
notatū eſt ꝙ aliqui in ſede ap̄lica ⁊ tenētes
pacē iuſte ſuis tꝑibus regnauerūt ſine ſciſ-
mate quoꝝ nomia ſunt hec Johes .x. Jo.
xvij. Silueſter .ij. Damaſus/ ⁊ Victor .ij.
Item notandū eſt ꝙ Leo papa .iiij. dubi-
tās ne ei⁹ electio eēt bona renūciauit papa
tui. tñ Cardinales vidētes eius bonitatez
reelegerūt ipm. Et idem ↄtigit Honorio .ij
natione bonoñ. Sciſmata ſupradicta
fideliter extracta ſunt a ſupradictis chroni
cis que patent omnibus volentibꝫ eas au-
dire. Finit.

Incipit tractatus

eiuſdē Joh. Gerſon de vnitate eccl'iaſtica

A Vnitatis eccl'iaſtice tractatori-
bus/ vn⁹ ex zelatoribꝫ eiuſdez
pacis viā feliciť inuenire. Et
ſi alligatū corp⁹ vinculis oc-
cupationū/ teneať ne ꝑgat ad
ſacrū Conciliū Piſis deo auſpice celebrā-
dū/ nihilomin⁹ ṽbū dei/ ſicꝰ dicꝫ ap'ls nō eſt
alligatū. Propterea decreuit ſp̄ūs ꝓmptus/
⁊ pacis auidiſſim⁹. ṽbū aliqḋ dei litterulis
inſertū q̄quauerſuz ſpargere/ q̄ infirma ne-
q̄t ire caro. Non quidē ad determinanduz
abſit hec temeritas. ſed ad examinandum.
⁊ dandū ſapientibꝫ occaſionē: ⁊ offerendū
in tabnaculo dei cū hominibꝫ/ id quod ex
talēto q̄liſcꝫ ſcientie cōmiſſum eſt.

Vnitas q̄ppe eccl'iaſtica. ad vnum
certū xp̄i vicariū/ ſtantibꝫ terminis
in q̄bꝫ eſt eccleſia Anno dñi. Mcc
ccl.xxix. Januarij nō eſt retardāda ꝓpť al-
legationes quaſdā ex iuribꝫ poſitiuis/ ſum
ptas ↄtra celebrationē ↄcilij generalis: aut
viā ceſſionis. vt ꝙ cōciliū nō pōt celebrari
ſine auctoritate pape. Et ſpoliatus añ oīa
debet reſtitui. Et recuſandi ſunt tanq̄ⷨ ini-
mici q̄ ſubtraxerūt ſe ab obediētia. Et alle
gari pōt iuſtus metus. Et pape nemo dice
re pōt. cur ita facis. pſertim ſi nō ſit expꝛſſe er
rans ↄtra articulos fidei/ cū a nemine vale
at iudicari/ ⁊ nemini ſit ſubiect⁹: nec poſſit
effici ſciſmatic⁹. Et piculoſum eſt paſtori
deſerere gregē ſuū cedendo. Rurſus ꝙ qui
liber fecit debitū ſuū p eccl'iaſtica vnione:
nec eſt in culpa. Deniq̄ꝫ ꝙ inquirendū eſt
de iuſticia vere ꝑtis: ſine cui⁹ cognitōne/ ñ
pñt hi qui errauerūt penitere: ⁊ ſiqua ſunt
ſilia. Ponunť igiť aduerſus iſta ↄſideratō
nes .xij. generales/ quoꝝ explicatio ſpēalis
ſufficiet ſtudioſis iſta reuellere.

Cōſideratio prima

Vnitas eccl'ie generalis/ ſic impedi-
ta eſt ꝑ diuiſiones filioꝝ ſuoꝝ/ tan
q̄ⷨ mēbroꝝ putreſcentiū/ ⁊ ↄtra de
um peccātiū/ nā pctā nr̄a iuxta ṽbū ꝓphicū
diuiſerūt inť nos ⁊ deū. Sic ꝑ vnionē op-
poſitā/ ſcꝫ ꝑ recōciliationē cuiſlibet ad deuz
corrigendo prauos mores. hūiliando ſe/ ⁊
orando rurſus debet hec vnitas impetrari
Alioq̄n manēte cā ſciſmatis/ qualis de ſua
ceſſatione poterit ſpes hr̄i: niſi tñ in pura
gr̄a dñi nr̄i Jeſu xp̄i/ q̄ immeritis/ ⁊ ingra-
tis/ ↄferre ſolet magna/ nihilomin⁹ coadiu
tores ei⁹ eſſe nos opteť. nūc ꝑcipue/ qñ pa-
cis inimic⁹ ſeuiet acri⁹/ q̄ⷮo redit⁹ pacis ꝓ-
pinq̄or appet/ imittet qñ ſi poterit/ validiſ-
ſimū ad ↄtinuationē ſciſmatis impedimē-
tū/ diuiſiones ſcilicet inť eos/ q̄ ꝓſecuturi
ſunt vnionē/ miniſterio ſuperbie/ cupidita
tis/ aut inuidie.

Conſideratiō ſecū-

da contra primam allegationem.

Vnitas eccl'ie eēntialis ſꝑ manet ad
xp̄m ſponſū ſuū. Nam caput eccl'ie
xp̄s in q̄ ſum⁹ oēs vnū ſm ap'lm. B
Et ſi nō hꝫ vicariū. dū. ſ. mortu⁹ eſt/ corpa-
liter vel ciuiliter: vel qꝛ nō eſt ꝓbabiliter ex
pectandū ꝙ vnq̄ꝫ ſibi vel ſucceſſoribꝫ ſuis
obediētia pſteť a xp̄ianis: tūc eccl'ia taꝫ diui
no/ q̄ⷨ naturali iure/ cui nullum obuiat ius
poſitiuū rite itellectū/ pt ad ꝓcurādū ſibi vi
cariū vnū ⁊ certū/ ſemet ↄgregare ad ↄciliū
generale/ repñtans eā. ⁊ h̄ ñ ſolū auctē dñō
rū cardinaliū/ ſꝫ ēt adiutorio ⁊ auxilio cui⁹
cūq̄ꝫ ꝑncipis/ vel alteri⁹ xp̄iani. Nō eni hꝫ
corp⁹ eccl'ie miſticū a xp̄o ꝑfectiſſime ſtabili
tū/ min⁹ ius/ ⁊ robur/ ad ꝓcuratōꝫ ſue vnio
nis/ q̄ⷨ corp⁹ aliḋ ciuile/ miſticū/ vel natura
le vex. Nec q̄ꝫ. n. ē de imediato ac imutabili
iure diuio/ vel naturali/ ꝙ eccl'ia ſe nō poſſit
ↄgregare ⁊ vnire ⁊ ſine papa. aut ſine aliq̄
ꝑticulari ſtatu vel collegio. vbi in caſu ca-
dere poteſt mora/ vel error.

Cōſideratio tertia